

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

обов'язкового освітнього компонента

Соціальна географія

(назва дисципліни)

рівень вищої освіти **бакалавр**

спеціальність **106 Географія**

освітньо-професійна програма **Географія**

Силабус обов'язкового освітнього компонента «Соціальна географія»
підготовки бакалавра, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 106
Географія, освітньо-професійної програми Географія.

Розробник: Погребський Т. Г., завідувач кафедри економічної та соціальної
географії, кандидат географічних наук, доцент

Погоджено: Гарант освітньо-професійної програми: Міщенко О. В.

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри
економічної та соціальної географії**

протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: Погребський Т. Г.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, програма, рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань: <u>10 Природничі науки</u> Спеціальність: <u>106 Географія</u> Освітньо-професійна програма: Географія перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Обов'язковий
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання – 3
		Семестр – 6-ий
		Лекції – 32 год.
		Практичні (семінарські) – 36 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота – 44 год.
		Консультації – 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Погребський Тарас Георгійович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Завідувач кафедри економічної та соціальної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/ Погребський_Тарас_Георгійович
Телефон	+380994962521
e-mail	pogrebskyi.taras@vnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожен понеділок 15.00–16.20, аудиторія С-617А

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анотація курсу

Освітній компонент «Соціальна географія», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань «10 Природничі науки», спеціальності 106 Географія, освітньо-професійної програми Географія.

У результаті вивчення освітнього компонента студенти отримають знання про місце соціальної географії в системі географічних наук, історію та етапи розвитку соціальної географії, методи соціально-географічних досліджень, внесок видатних вчених у розвиток соціальної географії, основні поняття, категорії, сучасні концепції, перспективи розвитку, практичне застосування результатів соціально-географічних досліджень, відношення та процеси, властивості та функції суспільства.

Пререквізити

Студенти повинні мати загальні знання з географії та наук про Землю.

Постреквізити

Освітні компоненти, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення освітнього компонента: «Соціальна безпека регіонів», а також освітні компоненти вільного вибору.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення освітнього компонента «Соціальна географія» – висвітлення теоретичних та прикладних питань соціальної географії, особливості її становлення та розвиток у цілому в світі та, зокрема, в Україні, розкриття традиційних та новітніх підходів, методів та напрямів соціальної географії, враховуючи її новий статус світоглядної дисципліни, яка одночасно має і значну практичну спрямованість.

Основні **завдання** вивчення освітнього компонента:

- дати теоретичні знання та сформувати практичні навички щодо розуміння та дослідження територіальних відмінностей соціального розвитку як окремих соціальних груп, так і всього населення;
- показати можливості нового статусу соціальної географії, як науки, яка спроможна внести вагомий вклад у вирішення глобальних проблем сучасної цивілізації, а також сьогоденних проблем регіонального розвитку.

Результати навчання (компетентності)

На основі вивчення здобувач має набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проєктів.

ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки.

ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ФК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

ФК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані(у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

ФК 11. Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проєктах.

ФК 12. Здатність проводити регіональні дослідження

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПРН 2. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

ПРН 3. Пояснювати особливості організації географічного простору.

ПРН 5. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

ПРН 7. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.

ПРН 8. Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер.

ПРН 9. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ПРН 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

ПРН 11. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.

ПРН 12. Знати та вміти застосовувати на практиці методичний інструментарій географічної науки

IV. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціальної географії						
Тема 1. Становлення та історія розвитку соціальної географії як науки	15	4	4	6	1	ДС, РК, ІРС/5
Тема 2. Теоретико-методологічні аспекти соціальної географії	15	4	4	6	1	ДС, РК, ІРС/5
Тема 3. Сутність соціально-географічного простору, часу та процесу	15	4	4	6	1	ДС, РК, ІРС/5
Тема 4. Методи та організація соціально-географічних досліджень	15	4	4	6	1	ДБ, ІРС/5
Модульна контрольна робота №1						Т / 30
Разом за модулем 1	60	16	16	24	4	50
Змістовий модуль 2. Прикладні напрями дослідження соціальної географії						
Тема 5. Географія соціально-демографічного розвитку	11	2	4	4	1	ДС, ІРС/4
Тема 6. Географія праці та міграційної поведінки населення	12,5	4	4	4	0,5	ДС, РЗ, ІРС/4

Тема 7. Географія культури. культурна географія	12,5	4	4	4	0,5	ДС, РЗ, ІРС/4
Тема 8. Географія охорони здоров'я, освіти, дозвілля та споживання	11	2	4	4	1	ДС, РЗ, ІРС/4
Тема 9. Соціально-гуманістичні напрями географічних досліджень	13	4	4	4	1	ДС, РЗ, ІРС/4
Модульна контрольна робота №2						Т / 30
Разом за модулем 2	64	16	20	20	4	50
Всього годин / Балів	120	32	36	44	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

VI. МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв’язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

VII. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та контрольного опитування. У будь-якому випадку здобувачі освіти зобов’язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

– не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;

– чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

– контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

– об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до частини 4 статті 42 Закону України «Про освіту» основними видами порушення є: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного

(науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Поточний контроль засвоєння навчального процесу за темами освітнього компонента здійснюється під час проведення практичних занять згідно з розкладом.

Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна на консультації у вільний від аудиторних занять час.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має право на консультаціях, а також з використанням ресурсів електронного курсу на платформі Moodle, відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється централізовано для усіх здобувачів освіти у визначений викладачем час. З графіком консультацій можна ознайомитися на кафедрі та на електронному курсі на платформі Moodle. Кінцевий термін перескладання та ліквідації заборгованості обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Неформальна освіта при викладанні освітнього компонента

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

VIII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки
https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за контрольні заходи змістових модулів, які проводяться у формі комплексної контрольної роботи (максимум – 30 балів за кожен змістовий модуль, всього 60 балів), участь у дискусіях, роботу в малих групах (максимум – 15 балів), виконання індивідуальної роботи за темами практичних (максимум – 25 балів). Якщо у підсумку виконання всіх видів навчальної роботи студент за результатами поточного та модульного контролю набирає не менше 75 балів, то за його бажанням, отримана ним оцінка може бути зарахована як підсумкова оцінка з дисципліни. У протилежному випадку або за бажанням студента підвищити рейтинг, він складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульного контролю, анулюються. Екзаменаційна оцінка визначається у балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань. Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачем освіти теоретичного матеріалу та практичних вмінь і навичок з окремого освітнього компонента за семестр. Екзамен проходить у формі усної відповіді студентів згідно екзаменаційних білетів. Кожен білет включає три питання, які передбачають оцінювання теоретичних знань студентів та їх вмінь і навичок використовувати відповідні знання на практиці. Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	Непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

ІХ. ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Обґрунтуйте об'єкт і предмет дослідження соціальної географії з урахуванням різних підходів.
2. Поясніть різницю між об'єктно-предметною областю дослідження суспільної та соціальної географії.
3. Розкрийте сутність понять «соціальна сфера» та «соціогеосистема».
4. Охарактеризуйте місце та склад соціальної географії в структурі суспільної географії.
5. Обґрунтуйте важливість функцій соціальної географії. Поясніть появу нових функцій соціальної географії.
6. Охарактеризуйте основні завдання соціальної географії в сучасних умовах.
7. Обґрунтуйте вплив соціального запиту на розвиток соціальногеографічних досліджень. Наведіть приклади.
8. Коли виник термін «соціальна географія»?
9. Які напрями та підходи лежать в основі формування соціальної географії?
10. Як і чому змінювалися фокуси соціально-географічних досліджень у ХХ столітті?
11. Назвіть особливості соціально-географічних досліджень у радянський період.
12. Як Ви розумієте поняття «культурний поворот» в соціальній географії, подолання «дематеріалізації» та «деполітизації» соціальної географії?
13. У чому сутність соціально-просторової діалектики?
14. Охарактеризуйте ключові фокуси сучасної соціальної географії в світі.
15. Дайте визначення простору. Поясніть особливості географічного та соціального простору.
16. Назвіть особливості сприйняття простору на рівні соціуму.
17. Охарактеризуйте сутність сакральних уявлень про простір та його секуляризації.
18. Поясніть, що таке вимірність географічного простору і для чого вона використовується.
19. Розкрийте сутність просторової організації суспільства.
20. Поясніть специфічні ознаки та властивості соціальних систем. Дайте визначення соціогеосистем.
21. Поясніть доцільність виділення складових соціогеопроцесу. Дайте їх характеристику.

22. Розкрийте сутність основних методологічних підходів у соціально-географічних дослідженнях. У чому полягає їх взаємодовнюваність?
23. Поясніть поняття цілісності, емерджентності, інформаційності, ієрархічності, впорядкованості системи.
24. Яку роль у соціально-географічних дослідженнях відіграє історичний підхід?
25. Поясніть чим відрізняються кількісні та якісні методи дослідження в соціальній географії. Чим зумовлюється їх вибір?
26. Розкрийте особливості застосування методів обрахунку інтегральної функції впливу соціально-географічних об'єктів.
27. Як здійснюється багатовимірна класифікація соціально-географічних об'єктів?
28. Розкрийте механізм моделювання траєкторії розвитку соціогеосистем.
29. Розкрийте сутність поняття «населення» та обґрунтуйте його характерні ознаки.
30. Як співвідносяться поняття геодемографічна ситуація та геодемографічний процес?
31. Охарактеризуйте режими та типи відтворення населення. Чи можна управляти процесом відтворення населення? Якщо так, то яким чином?
32. Розкрийте сутність теорії мальтузіанства. Поясніть її позитивні та негативні сторони.
33. Поясніть сутність поняття демографічного переходу. Чим викликане виникнення концепцій другого та третього демографічного переходу?
34. Охарактеризуйте сутність понять якість населення та демографічний потенціал.
35. Які передумови і фактори впливають на соціально-демографічний розвиток? На що спрямована демографічна політика?
36. Які види безробіття набули найбільшого поширення серед молоді в Україні?
37. Охарактеризуйте види зайнятості за критерієм реєстрації.
38. Визначте ключові положення поняття ринку праці.
39. Які чинники зумовлюють територіальну мобільність молоді?
40. Розкрийте сутність покрової та ланцюгової моделей міграцій.
41. Порівняйте економічні та соціально-психологічні концепції міграційної поведінки населення.

42. Наведіть приклади проблем, які зумовлюють трудові міграції з України.
43. Як розглядається поняття «культура» з точки зору соціальної географії?
44. В чому особливості традиційної та нової культурної географії?
45. Дайте порівняльну характеристику концепцій культурних ландшафтів та культурних регіонів.
46. Наведіть приклади різних форм і видів просторової дифузії культурних інновацій.
47. Що є предметом вивчення географії мов та лінгвістичної географії?
48. Як співвідносяться географія релігії та сакральна географія?
49. Розкрийте сутність концепції сакральних просторів.
50. Як співвідносяться предметні області медичної географії та географії здоров'я?
51. Як ви розумієте поняття «місця» в географії здоров'я? Що включає географічне вивчення емоційних аспектів здоров'я?
52. Розкрийте сутність поняття «дозвілля». Назвіть специфічні ознаки дозвілля.
53. За якими критеріями класифікують заклади дозвілля? Наведіть приклади.
54. Як співвідносяться поняття «вільний час», «дозвілля», «відпочинок», «розваги», «рекреація» і «туризм»?
55. Як Ви розумієте поняття «суспільство масового споживання»? Подумайте, якими факторами обумовлена сучасна трансформація суспільства масового споживання на суспільство спільного споживання.
56. Проаналізуйте підхід А. Дернінга щодо виділення класів населення за особливостями споживання.
57. У чому полягає сутність гуманістичного підходу в географії? Окресліть об'єктно-предметну область гуманістичної географії. Як співвідносяться гуманістична географія і гуманітарна географія?
58. Чим територіальна ідентичність відрізняється від регіональної ідентичності? Які фактори впливають на регіональну ідентичність?
59. Розкрийте сутність понять «почуття місця» та «безмісцевість». Наведіть приклади.
60. У чому полягає прикладне значення дослідження територіальної ідентичності та створення перцепційних портретів регіонів?
61. Для чого використовуються ментальні карти?

62. Визначте ключові положення понять «фемінізм» та «гендер».
63. У чому полягає відмінність між феміністичною та гендерною географією?
64. Розкрийте сутність понять «рівень життя» та «спосіб життя».
65. Як оцінюють рівень бідності населення? Назвіть ознаки належності до середнього класу.
66. Які фактори спричиняють поширення соціальних негараздів? Охарактеризуйте основні соціальні негаразди в сучасному суспільстві.
67. Що розуміють під соціальним захистом населення?
68. Дайте визначення поняття «якість життя населення». Порівняйте об'єктивістський та суб'єктивістський підходи до оцінки якості життя населення.
69. Охарактеризуйте співвідношення понять «якість життя», «рівень життя», «спосіб життя» та «умови життя».
70. Які показники використовуються для оцінки якості життя населення? Охарактеризуйте соціальні індикатори ООН для оцінки якості життя населення.
71. Визначте основні положення економічної та продовольчої безпеки. Що відноситься до пріоритетних національних економічних інтересів України на сучасному етапі розвитку? Подумайте, чому саме ці національні інтереси визначені як пріоритетні.
72. Охарактеризуйте фізичну та економічну складові продовольчої доступності. Наведіть приклади впливу різних чинників на територіальну диференціацію продовольчої безпеки в світі.
73. Визначте сутність соціальної безпеки. Охарактеризуйте загрози соціальній безпеці.
74. Які чинники впливають на демографічну безпеку? Наведіть приклади впливу різних чинників на територіальну диференціацію демографічної безпеки в світі.
75. Що розуміють під природно-техногенною та екологічною безпекою? Дайте оцінку їхнього впливу на соціум.
76. Що розуміють під вразливістю та чутливістю території до природних та техногенних загроз?
77. Наведіть визначення інформаційного простору та кібернетичного простору. В чому різниця між ними? Поясніть, через які дії реалізуються загрози інформаційній та кібернетичній безпеці.
78. Розкрийте сутність поняття «людський розвиток».
79. Якими є складові для визначення індексу людського розвитку? Як розраховується індекс людського розвитку, скоригований з урахуванням

нерівності?

80. Розкрийте сутність поняття «сталий розвиток».

81. Вирішення яких соціальних проблем мало найбільший прогрес в результаті реалізації Цілей Розвитку Тисячоліття? Порівняйте Цілі Розвитку Тисячоліття в світі та визначені в Україні. Які, на Вашу думку, чинники зумовили такий їх зміст в Україні?

82. Які ключові соціальні проблеми мають вирішувати Цілі сталого розвитку до 2030 року?

83. Визначте ключові положення поняття управління соціальним розвитком. Які функції виконує соціальне управління?

84. Назвіть принципи управління соціальним розвитком. В чому полягає важливість прогностичної функції соціального управління?

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір / За ред. Е.М.Лібанової. К.,2008. 383 с.
2. Немець Л. М., Олійник Я.Б., Немець К.А. Просторова організація соціально-географічних процесів в Україні: Монографія. Х.: РВВ ХНУ, 2003. 160 с.;
3. Немець Л. Теоретико-методологічні аспекти сучасної соціальної географії. Часопис соціально-економічної географії. 2006. Вип. 1. С. 45–55.
4. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до соціальної географії. К., 2000. 204 с.
5. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігії: Навчальний посібник. К. : Арттек, 1999. 504 с.
6. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
7. Регіональний людський розвиток : статистичний бюлетень / Відп. за вип. О. О.Кармазіна. К. : Державна служба статистики України, 2017. – 66 с.
8. Соціальна географія. Підручник / за ред. Л. Немець та К. Мезенцева. Київ, 2019. 304 с.
9. Степаненко А. Онтологія соціальної географії як науки . Часопис соціально-економічної географії. 2011. Вип. 10 (1). С. 5-18
10. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: Підручник. Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.;
11. Шевчук Л.Т. Соціальна географія: Навчальний посібник / Л. Т. Шевчук. К. :Знання, 2007. 349 с.
12. Del Casino JR. V. Social Geography: A Critical Introduction. John Wiley & Sons,2009. 336 p
13. Del Casino JR. V.J., Thomas M., Cloke P. Panelli R. (Eds). A Companion to Social Geography. – John Wiley & Sons, 2011. – 568 p.
14. Pogrebskyi T. Current trends of using scientific potential of Volyn Region / N. Krasnopol'skaya, A. Potapova, G. Golub, T. Pogrebskyi. Uniwersytet Śląski Wydział Nauk o Ziemi Sosnowiec 2019, Acta Geographica Silesiana, 33. WNoZ UŚ, Sosnowiec, 2019 – P. 35-40.
15. Pohrebskyi T. Features of pilgrimage tourism in Ukraine (a case study of Uman) / L. Niemets, I. Telebienieva, K. Sehida, O. Krainiukov, H. Kucheriava, T. Pohrebskyi // Proceedings of the 34th International Business Information Management Association Conference (IBIMA) (Madrid, Spain, 13-14 November, 2019). Editor Khalid S. Soliman. Madrid, International Business Information Management Association (IBIMA), p. 509-515 (**Scopus, Web of Science**)
16. Pogrebskyi T. Place of health care system in social infrastructure. Часопис соціально-економічної географії: міжрегіональний зб. наук. праць. Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. Вип. 20(1). С. 105-109.

Допоміжна:

1. Гродзинський М.Д. Безрегіональність // Київський географічний щорічник. 2004. Вип. 3. С. 138-146.
2. Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення. К. : Укрархбудінформ, 2001. – 121 с.
3. Гукалова І.В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація : монографія. К.: ДП «Друкарня МВС України», 2009. – 174 с.
4. Гуцуляк В.М. Медична географія: Екологічний аспект: Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2008. 132 с.
5. Лібанова Е.М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу: Монографія.– К.: КНЕУ, 2008. – 328 с.
6. Лібанова Е.М. Ринок праці: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 224 с.
7. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація: Монографія К.: ДП «Прінтсервіс», 2014. 160 с.
8. Немець К.А. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі: Монографія. – Харків: ХНУ, 2013. – 225 с.;
9. Яворська В. В. Регіональні геодемографічні процеси в Україні: Монографія. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. – 384 с.
10. Cultural Geography. A Critical Dictionary of Key Concepts / Edited by D. Atkinson, P.Jackson, D. Sibley, N. Washbourne. – London, I.B.Tauris & Co Ltd, 2005. – 222 p.
11. Gregory D. Humanistic geography // The Dictionary of Human Geography. London: Willey-Blackwell Publishing, 1986. P. 207.
12. Pohrebnyi T. Spatial peculiarities of social networking services distribution in Rivnenska oblast / S. Puhach, T. Pohrebnyi, G. Golub. Часопис соціально-економічної географії: зб. наук. праць. Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2020. Вип. 28. С. 43-50.
13. Potarova A., Golub G., Pogrebnyi T. (2022). Divorce as an aspect of demographic behavior of the Volyn region population. Journal of Geology, Geography and Geoecology, 31(1), 133-141. <https://doi.org/https://doi.org/10.15421/112213> (Web of Science)